

Förnekar brott mot mänskliga rättigheter

Många länder i Central- och Sydamerika har löst problemet att hantera brott mot mänskliga rättigheter begångna tidigare under militärregimer. De ansvariga för brotten har ställts inför domstol i enlighet med internationell juridisk praxis. De skyldiga fick sina straff och offer för barbariska handlingar har rehabiliterats, liksom staterna gett kompensation i form av finansiellt stöd.

Indonesien var också en militärdiktatur under många år, men när det gäller hanteringen av brott mot mänskliga rättigheter i det förgångna, kan man vid en jämförelse med de länderna utan tvekan säga att Indonesien ligger mycket efter, trots att Indonesien ofta i massmedia betecknas som ett av de största demokratiska länderna.

Före 1965 var Indonesiens kommunistparti (PKI) det tredje största i världen och det största partiet utanför Sovjetunionen och Folkrepubliken Kina. Utan att räkna organisationer anslutna till partiet, såsom kvinno-, arbetar-, bonde-, student- och ungdomsorganisationer, antas att Indonesiens kommunistparti hade tre miljoner medlemmar (*Tempo* No. 40 Th XX, 1 December 1990).

Militärdiktaturen i Indonesien började med en statskupp under ledning av armégeneralen Suharto. En av förevändningarna för statskuppen var att rädda landet från kommunismen. Kuppen började den 30 september 1965. Fram till slutet av 1966 uppskattas minst 500.000 människor, enligt vissa källor kanske så många som två miljoner, ha mördats, medlemmar i kommunistpartiet och dess sidooorganisationer, sympasitörer och bara fattiga.

Utöver de mördade arresterades hundratusentals andra. De spärrades in i koncentrationsläger och fängelser runt om i Indonesien. De fängslades i mer än tio år utan rättegångar. Under tiden förlorade de sina medborgerliga rättigheter samt, om de hade, egendom, som konfiskerades.

Vilka var bödlarna?

Tidningen *Jakarta Globe* skrev den 19 juni 2012 att islamiska organisationer såsom Nahdlatul Ulama (NU) och Muhammadiyah spelade en stor roll vid den indonesiska försvarsmaktens massmord på påstådda kommunister 1965-1966.

Den australiske historikern Greg Fealy, som talade vid en internationell konferens i Singapore om morderna på de minst 500.000 människorna, hävdade att dokument avslöjat korrespondens mellan armén och NU:s ledare för att förbereda dess medlemmar på massvåld mot PKI. Även om de skriftliga instruktionerna från NU:s ledare till medlemmarna inte uttryckligen nämner

våldshandlingar, sade Fealy, "refererar de ofta till begrepp som "menumpas" (utrota eller förrinta), "membersihkan" (rengöra), "mengganyang" (krossa) och "mengikis habis" (eliminera).

"För djupt antikommunistiska medlemmar i NU var [de skriftliga instruktionerna] en uppmaning att fysiskt eliminera alla spår av kommunismen", sade Fealy, från Australian National University. Fealy sade också att många "kiai" (muslimska präster) spelat en central roll i att övervaka och styra morderna i samordning med militären.

Den amerikanske antropologen Mark Woodward sade att i staden Yogyakarta gjorde ledare för Muhammadiyah, då den dominerande islamiska gruppen i området, uttalanden som förklarade att "förstörelse av kommunistpartiet var en enskild religiös förpliktelse, inte bara en kollektiv skyldighet".

Katharine McGregor vid University of Melbourne sade att efter massmorderna kallade NU-medlemmarna sina andelar "en form av patriotisk tjänst till nationen" och påminde den "nya ordningens" regim om en skuld till det religiösa samfundet.

I kölvattnet av den förre presidenten Suhartos avgång 1998, blev svaren från NU-medlemmar om deras roll mer avvikande, enligt McGregor. Men många NU-medlemmar hade också uttryckt ånger angående våldet, sade hon.

Under en intervju genomförd av McGregor med nuvarande ordföranden i NU, Hasyim Muzadi, avböjde han att kommentera NU:s roll i 1965-års våld, han sade att "allt som hände måste betraktas som historia och kan inte tas upp igen, annars bryter inbördeskrig kanske ut".

Annie Pohlman, forskare vid University of Queensland, hävdade vid ett samtal med tidningen *Jakarta Globe* vid sidan av konferensen att kvinnor anslutna till det kommunistiska partiet drabbades av fruktansvärt sexuellt våld under omvälvningen. "Det fanns många olika former av sexuellt våld, bland annat gruppvåldtäkt och massvåldtäkter, men det förekom en hel rad av olika former av sexuella övergrepp och sexuell förnedring", sade hon.

Komnas HAM:s undersökning

Komnas HAM är en förkortning av Komite Nasional Hak Azasi Manusia. Det är den indonesiska kommittén för mänskliga rättigheter, en statlig institution. Komnas HAM har undersökt massmorderna på medlemmarna av PKI och deras allierade organisationer i samband med statskuppen 1965. Under tre år har de samlat vittnesmål från 349 vittnen. Resultatet av undersökningen har blivit en 850 sidor lång rapport.

Undersökningens resultat är bland annat att systematiska exekutioner av påstådda medlemmar av (PKI) efter den 30 september 1965 var en grov kränkning av mänskliga rättigheter.

Nur Kholis, kommitténs undersökningsordförande, sade att militära tjänstemän avsiktligt hade avrättat oskyldiga civila under operationerna, som genomfördes i landet. "Många av offren hade ingenting att göra med det kommunistiska partiet eller dess underordnade organisationer. De militära tjänstemännen gjorde att det ser ut som om dessa människor var knutna till partiet", sade han. Kommissionen uppmanade att ställa militär, som var inblandade i utrensningarna, inför rätta.

Nur Kholi tillade att statliga tjänstemän i det operativa kommandot för att återställa säkerhet och ordning (Kopkamtib), som leddes av förre presidenten Suharto och arbetade 1965 till 1967 och mellan 1977 och 1978, bör ställas inför domstol för olika brott, bland annat massvåldtäkter, tortyr och mord. Diskrimineringen av människor, som sattes i samband med PKI, fortsatte med att regeringen hindrade dem från att vara tjänstemän, officerare, lärare eller präster. Tidigare medlemmar i PKI fann också att det var svårt att få arbete på grund av sin status som tidigare politiska fångar på sina identitetskort. Först år 2006 togs markeringen ET (Ex Tapol), som betyder före detta politisk fånge, bort från identitetskorten.

Nur Kholis sade också att lagen kräver att regeringen framför en formell ursäkt till offren och deras familjer. Ursäkten bör följas av rehabilitering, gottgörelse och kompensation.

Justitieministeriet och Komnas HAMs utredningsrapport

Det sägs att Komnas Hams utredare hade tillräckligt

med bevis för grova kränkningar av mänskliga rättigheter i massakrer. Rapporten tar också upp försök att avslöja sanningen om mystiska mord som ägde rum mellan 1982 och 1985, när president Suhartos regering "återställde" fred och ordning genom en mordkampanj, som påstås ha utförts av delar av de väpnade styrkorna. Rapporten överlämnades till det indonesiska justitieministeriet.

Efter att det fått undersökningsrapporten kommenterade Andhi Nirwanto, vice justitieminister för särskilda brott, att formella och materiella krav måste uppfyllas innan man kan vidta några åtgärder. "Bortsett från att förhöra vittnen, måste vi hitta förövarna", sade Andhi, vilket tyder på att Komnas HAM rapport inte uppfyllde de krav som behövs för att inleda ett formellt granskningsförfarande. Justitieminister Basrief Arief sade: Bevisen Komnas har samlat är otillräckliga för att motivera en officiell juridisk utredning.

Som slutsats kan man säga att staten Indonesien inte accepterar att den har begått mot mänskligheten, trots att minst en halv miljon av landets invånare dödades av militären och deras hantlangare, muslimska religiösa organisationer.

Det finns en nyproducerad dramadokumentär "Act of Killing", en film, regisserad av Joshua Oppenheimer. I filminspelningen deltog en person som aktivt mördade folk i massakern 1965-1966. Filmen visades på Toronto Film Festival i juni 2012. Enligt den australiska tidningen *Sydney Morning Herald* den 24 november har Joshua Oppenheimer uttryckt följande: "Jag är inte rädd för mitt liv, men jag vet inte vad som skulle hända om jag skulle släppas in i Indonesien, eller släppas in och sedan inte släppas ut eller om jag skulle vara säker", till Fairfax Media.

Hendrik Amahorseja

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.